

การบูรณาการพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อการรับประกันความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค*

THE INTEGRATION OF BUDDHIST ETHICS AND SUFFICIENCY
ECONOMY PHILOSOPHY FOR HAVING GUARANTEED THAI FAMILY
STABILITY IN POSTMODERN SOCIETY

พระดิลก ถาวโร (สิงห์ทองไชย)

Phra Delok Thavaro (Singthongchai)

กัญยาวิรี สัทธาพงษ์

Kanyawee Sathapong

สวัสดี อโนทัย

Sawat Anothai

มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

Saint John's University, Thailand

E-mail: lasawatt@stjohn.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 2) ศึกษาพุทธจริยศาสตร์ว่าด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว 3) บูรณาการพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการรับประกันความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค 4) สร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการสร้างเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร ภายใต้กระบวนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวไทยหลังนวยุคเป็นครอบครัวที่พลวัตด้วยสังคมดิจิทัล กำลังเผชิญกับความพลิกผันทางสังคม ทำให้มีการเปลี่ยนแปลง เพื่อการเสริมสร้างความมั่นคงของสมาชิกครอบครัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น สมดุลและพึ่งพาตนเองได้ จำเป็นต้องใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และหลักพุทธจริยศาสตร์อื่นเป็นแนวทางการกระทำความดีเป็นสากลของความดี ความชั่ว สมาชิกครอบครัวไทยหลังนวยุคควรนำศีล 5 มาเป็นแนวทางเพื่อไม่ทำให้ไม่มีความสามัคคีขึ้น และนำแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในระดับบุคคลและครอบครัว แม้ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในยุคบริโภคนิยม และสังคมดิจิทัลจะทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงมากประการใด ก็สามารถที่จะรับประกันความ

* Received 9 April 2020; Revised 10 May 2020; Accepted 17 May 2020

มั่นคงให้กับครอบครัวไทยในสังคมหลังนยุคนั้นได้ องค์ความรู้ใหม่ด้วยการบูรณาการพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการรับประกันความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนยุค จึงได้โมเดล คือ PFQ = MEL → PHD

คำสำคัญ: การบูรณาการ, พุทธจริยศาสตร์, ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง, ความมั่นคงของครอบครัวไทย, สังคมหลังนยุค

Abstract

The objectives of this article were: 1) to study the concept of Thai family stability in postmodern society concerning with Sufficiency Economy Philosophy. 2) to study the Buddhist Ethics on strengthening the family stability. 3) to integrate the Buddhist Ethics and Sufficiency Economy Philosophy for Having Guaranteed Thai Family Stability in Postmodern Society. 4) to create a new body of knowledge and model of building Stability of family institution . This research was a qualitative one based documentary research upon the analytic, appreciative and applicative approach so as to lead to the creativity of new body of knowledge in philosophy and religion. The results of research were found as follows: The postmodern Thai family is one that is dynamically spinning the wheel of digital society. It has been faced the social disruption leading to the mobility. To strengthen such the members of Thai family stability for smoothly living proceeding, balancing and self-reliant, it must necessary aware to apply in Sufficiency Economy Philosophy and the principle of Buddhist ethics which is the way of common action of being good or evil. The members of postmodern Thai family should be conducted by the five precepts to not become the antagonistic family and be applied Sufficiency Economy Philosophy in both individual and family levels. Whenever the treat causing the capitalism consumerism and digital society to effect many transformations, being capable to have guaranteed Thai Family Stability in Postmodern Society. As for the creativity of new body of knowledge on the integration of Buddhist Ethics and Sufficiency Economy Philosophy for having guaranteed Thai family stability in postmodern society is PFQ = MEL → PHD.

Keywords: Integration, Buddhist Ethics, Sufficiency Economy Philosophy, Thai Family Stability, Postmodern Society

บทนำ

ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมที่มีขนาดเล็ก แต่เป็นรากฐานที่มีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกที่อยู่ในแต่ละครอบครัวนั้น ๆ กล่าวได้ว่า เป็นตัวแปรที่สำคัญในการส่งเสริมหรือทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ ด้วยเหตุที่ครอบครัวนั้นเป็นสถานที่ที่คอยบ่มเพาะพฤติกรรมเบื้องต้นให้กับสมาชิกของครอบครัวด้วยกระบวนการปลูกฝังค่านิยม ความเชื่อ ทักษะ และอบรมขัดเกลาให้สมาชิกของครอบครัวมีความประพฤติที่เหมาะสม มีความใกล้ชิดผูกพันระหว่างสมาชิกในครอบครัว ดังที่ปรากฏในเรื่องทศ 6 (ที.ปา.(ไทย) 11/198-204/202-206) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) หากครอบครัวได้มีการพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกดีจะเป็นคุณประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป ในทางกลับกัน หากสมาชิกในครอบครัวมีการอบรมขัดเกลาที่น้อยหรือไม่มี ก็จะส่งผลกระทบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม โดยธรรมชาติของสมาชิกในครอบครัวไม่ว่าจะเป็นครอบครัวขนาดเล็กที่ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ครอบครัวขนาดใหญ่ ที่มีทั้ง พ่อ แม่ ลูก แล้วยังมี ปู่ ย่า ตา ยาย หรือลักษณะครอบครัวแบบใดก็ตาม ต่างมีเป้าหมายร่วมกันของการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมั่นคง จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และคณะ ได้ชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีความสุข คือ สมาชิกในครอบครัวมีความรักใคร่กลมเกลียว มีความรับผิดชอบ ประกอบอาชีพสุจริต รู้จักประหยัดอดออม สร้างฐานะครอบครัวให้มั่นคง เป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณธรรม ไม่ทะเลาะเบาะแว้ง ทำร้ายกันและกัน มีทักษะในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้เป็นคนดี และส่งเสริมให้ได้รับการศึกษาตามศักยภาพ เหล่านี้ล้วนเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครอบครัวที่ได้บูรณาการทั้งส่วนที่เป็นความสุขอันเกิดจากสะดวกสบาย และความสุขที่เกิดจากภายในของสมาชิกในครอบครัวไทยที่ต้องมีคุณธรรมนำไปสู่การสร้างหลักคำประกันความมั่นคงของครอบครัว (จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และคณะ, 2553)

เมื่อความพลิกผันทางสังคมมีการเปลี่ยนแปลง กลไกแห่งวิถีชีวิตของครอบครัวไทยก็มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเห็นชัดเจนด้วยเหตุปัจจัยหลายอย่าง เช่น ระบบเศรษฐกิจ ระบบการเมือง ระบบการไหลบ่าของวัฒนธรรม ระบบการศึกษา สิ่งที่สำคัญอีกอย่างคือ เทคโนโลยีสารสนเทศ เหล่านี้ได้มีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของครอบครัวไทย (สมบุญ บัญโท, 2553) ปัจจัยเหล่านี้ได้ทำลายกำแพงความแข็งแกร่งของสถาบันครอบครัวไทยที่เคยมีเอกลักษณ์โดดเด่นในความเป็นครอบครัวที่มีความอบอุ่น เข้มแข็ง มีระบบเครือญาติ มีความรักความผูกพันเหนียวแน่นมั่นคง เป็นรากฐานทุนทางสังคมที่ดีต่อการพัฒนาประเทศให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ปรากฏการณ์ของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุคเป็นครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ยุคดิจิทัล จึงเป็นพลเมืองเน็ต (สุกัญญา สุตบรรพัต, 2561) ผู้วิจัยมีความเห็นว่า สมาชิกในครอบครัวมีความสัมพันธ์กันน้อยลง ทั้งในการพูดคุยและการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเฉพาะสังคมก้มหน้าในยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ ช่องว่างการสื่อสาร

ระหว่างกันมันมีน้อยลง เป็นสังคมแห่งปัจเจกภาวะที่ต่างคน ต่างอยู่ ให้ความสนใจเอาใจใส่กันน้อยลง พ่อแม่ถูกภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจด้วยระบบทุนนิยมที่ต้องเร่งชวนขายหาเงินมาจุนเจือครอบครัวให้เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายของสมาชิกในครอบครัว หากเป็นไปตามที่คาดหวังถือว่าเป็นความโชคดีของครอบครัวนั้น แต่หากเกิดสะดุดหรือมีปัญหาไม่เป็นไปตามที่คาดหวังจะส่งผลให้ครอบครัวขาดความสมดุลและนำไปสู่การเผชิญปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนมากเกิดความขัดแย้งระหว่างกัน ตั้งแต่สามิภรรยา ญาติแต่ละฝ่าย (สถาบันการศึกษาทางไกล กศน. , 2560) เหมือนกับการเด็ดดอกไม้แต่ส่งผลสะท้อนถึงดวงดาว เฉกเช่นปัญหาครอบครัวที่กำลังประสบอยู่ปัจจุบันอย่างปัญหาครอบครัวเกิดความขัดแย้งนำไปสู่การแตกแยก เด็กถูกทอดทิ้ง ผู้สูงอายุที่มีมากขึ้น ขาดการดูแลเอาใจใส่ พฤติกรรมความรุนแรงของคนในครอบครัว พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นที่ไม่สนใจต่อหลักศีลธรรมใด ๆ และ การพึ่งพาอาศัยพึ่งพิงเป็นแนวทางแก้ปัญหา และอื่น ๆ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548) ผู้วิจัยจึงมีประเด็นปัญหาที่จะนำไปสู่การจัดทำวิจัยที่ว่า ครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุคกำลังอยู่ภายใต้การตกเป็นเหยื่อที่โหดร้ายกับกระแสโลกาภิวัตน์หรือสังคมดิจิทัล จนนำไปสู่สังคมแห่งบริโภคนิยม มีความเครียดจากสภาพเศรษฐกิจเชิงดิจิทัลที่ทุกอย่างล้วนต้องมีการจับจ่าย ต้องซื้อ และเงินเป็นตัวชี้วัดของสังคม ทุกคนจึงต้องชวนขายแสวงหาจนไม่มีเวลาให้ความอบอุ่นกับครอบครัว แนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การดื่มสุรา หรือของมีเมาอื่น ๆ อีกทั้งมองข้ามคุณค่าทางศีลธรรม เน้นความพึงพอใจต่อกันในการเที่ยวสถานเริงรมย์ หรือนอกใจ คู่ครองในฐานะสามิภรรยา หลักพุทธจริยศาสตร์ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาบูรณาการในการแก้ปัญหาความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุคเป็นฐานคิดฐานจิตและฐานกิจให้กับครอบครัวไทยหลังนวยุคนั้นได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
2. เพื่อศึกษาพุทธจริยศาสตร์ว่าด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว
3. เพื่อบูรณาการพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการแก้ปัญหาความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค
4. เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบการสร้างเสริมความมั่นคงของสถาบันครอบครัว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ภายใต้กระบวนการวิจัยทางปรัชญาแบบวิภาษวิธี (Dialectic Method) และการใช้เหตุผลแบบมีวิจารณ์ญาณ (Discursive Method) ด้วยกระบวนการของการศึกษาเชิงบูรณาการ (integration) อันประกอบด้วยการวิเคราะห์

(Analysis) การวิจักษ์ (Appreciation) และการวิธาน (Application) เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ในทางปรัชญา ผู้วิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารสำคัญต่าง ๆ เพื่อการวิเคราะห์วิจารณ์ ดังนี้

1. เอกสารชั้นปฐมภูมิ (Primary Source) จะทำการค้นคว้าจากคัมภีร์พระไตรปิฎก 45 เล่ม ทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี คัมภีร์อรรถกถา ฎีกาและอนุฎีกาที่เกี่ยวข้อง เช่น คัมภีร์วิสุทธิมรรค อภิธัมมัตถสังคหะ มิลินทปัญหา เป็นต้น รวมทั้งศึกษาผลงานสำคัญ ๆ ของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มหิตลาธิเบศรามาธิบดี จักรีนฤพดินทรสยามินทราธิราช บรมนาถบพิตร รัชกาลที่ 9 พุทธทาส ภิกขุ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตโต) วชิร อินทสระ และนักวิชาการอื่น ๆ ทางพระพุทธศาสนา

2. เอกสารชั้นทุติยภูมิ (Secondary Source) จะทำการค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากวิทยานิพนธ์ งานวิจัย บทความ ข้อเขียน บทความ วิจารณ์ เอกสารต่าง ๆ ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ได้ กล่าวถึงเรื่องแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับครอบครัว สังคมไทย สังคมหลังนวยุค และหลักพุทธจริยศาสตร์และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

จากนั้นนำมาศึกษาประเด็นต่าง ๆ โดยละเอียด แล้วนำเสนอในรูปแบบของการพรรณนาด้วยการบูรณาการแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุคกับหลักพุทธจริยศาสตร์ให้เชื่อมโยงเป็นเนื้อเดียวกันบนการศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจักษ์และวิธาน เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ใหม่ทางปรัชญาและศาสนา

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ด้านเนื้อหา ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาในเนื้อหาประเด็นที่มีความเกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ศึกษาถึงแนวคิดเกี่ยวกับครอบครัวว่ามีลักษณะอย่างไร ความหมายของความมั่นคงของครอบครัวนั้นควรประกอบด้วยอะไรบ้าง แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของครอบครัวไทยตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ตลอดถึงแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติ 20 ปี โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ลักษณะครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุคที่เป็นไปตามวิถีแห่งพลเมืองเน็ต จนนำมาสู่การไหลบ่าของสังคมไทยแลนด์ 4.0

2. ศึกษาถึงเครื่องมือที่จะนำไปแก้ปัญหาที่ผู้วิจัยได้ตั้งเป็นประเด็นปัญหาในเชิงปรัชญา ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปรัชญาและศาสนาที่วางอยู่บนแนวคิดของพุทธจริยศาสตร์ โดยมุ่งวางขอบเขตการค้นคว้าทั้งวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมายอันเป็นอุดมคติชีวิตตามหลักพุทธจริยศาสตร์ และวิธีการของพุทธจริยศาสตร์ดังกล่าว จะหาเกณฑ์ตัดสินทางพุทธจริยศาสตร์ อีกทั้งงานวิจัยนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค จึงต้องเชื่อมโยงหลักพุทธจริยธรรม อันประกอบด้วยหลักทฤษฎีธรรมมิกัตถะประโยชน์ หลักสมชีวิธรรม หลักสังคหัตถุธรรม และทศ 6

3. นำเสนอวิธีการบูรณาการแก้ไขปัญหาในกระบวนการของการใช้เหตุผลแบบมีวิจารณ์ญาณมาอภิปรายแบบปรัชญาภาษาวิธีด้วยหลักของวิเคราะห์ วิจักษ์ และวิธาน

เพื่อให้ตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่และรูปแบบความประพฤติของครอบครัวไทยในสังคมหลัง
นวยุค

ผลการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวเป็นรากฐานสำคัญของสังคมที่ผลิตบุคลากรให้กับสังคมโลก และมีอุดมการณ์ครอบครัวที่ว่าถ้าครอบครัวแต่ละครอบครัวดีแล้วสังคมและประเทศชาติก็จะดีตามไปด้วย เมื่อพิจารณาถึงเป้าหมายของการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์กับความมั่นคงของครอบครัว จะพบว่า คุณภาพชีวิตของปัจเจกบุคคลย่อมแตกต่างกัน แต่ความต้องการทางกายภาพ หรือความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Needs) ซึ่งเป็นความต้องการขั้นพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตอยู่ของมนุษย์ และความต้องการความมั่นคงและความปลอดภัย (Safety Needs) เป็นสิ่งที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรก และการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความสุขมากขึ้นได้ เมื่อมาพิจารณาความต้องการความมั่นคงของครอบครัว (Family Stability) จะครอบคลุมถึงความมั่นคงในชีวิตสมรส ความเป็นปึกแผ่นในครอบครัว ความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ตลอดจนการมีความรัก ความผูกพัน ความราบรื่น ความก้าวหน้าและพัฒนาไปในทางสร้างสรรค์ มีความสงบสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ความมั่นคงด้านครอบครัว หมายถึง การที่สมาชิกครอบครัวมีความสัมพันธ์ที่ดี เคารพและให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการร่วมรับผิดชอบในภาระของครอบครัว คุณค่าของความมั่นคงของครอบครัว ทำให้เกิดพลังในการทำงาน สมาชิกแต่ละคนในครอบครัวมีกำลังกายและใจในการฝ่าฟันอุปสรรค เป็นการป้องกันและแก้ปัญหาสังคม ปัจจัยที่ทำให้ครอบครัวมีความมั่นคงขึ้นอยู่กับปัจจัยเหล่านี้เป็นอย่างน้อย อาทิ คู่ครองมีความคล้ายคลึงกัน เช่น ฐานะทางเศรษฐกิจสังคมเสมอกัน มีคุณธรรมจริยธรรมเสมอกัน หรือมีระดับแห่งปัญญาเสมอกัน ความปรองดองของสมาชิกครอบครัว ความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครอบครัว ความเข้าใจกันของสมาชิกครอบครัว ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันของสมาชิกครอบครัว การช่วยกันทำงานส่วนรวมของครอบครัว และสภาพแวดล้อมรอบครอบครัว โดยแนวทางการสร้างครอบครัวให้มีความมั่นคงมีองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ การเลือกคู่ครองที่เสมอกันทางสังคม เศรษฐกิจ จริยธรรมและปัญญา ความเข้าใจกันระหว่างสมาชิกในครอบครัว การช่วยเหลือเกื้อกูลกันของสมาชิกครอบครัว ความขยันทำงานส่วนรวมของครอบครัว ความพยายามสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจครอบครัว การสภาพแวดล้อมเป็นประโยชน์กับครอบครัว การมีความมั่นคงในใจตน และการรู้จักให้อภัย ทั้งนี้ ความมั่นคงของครอบครัวและความมั่นคงในชีวิตสมรสเป็นสิ่งที่คู่สมรส สมาชิกในครอบครัวและคนในสังคมทุกสังคม รวมทั้งคู่สมรสไทยและสังคมไทย มีความปรารถนาที่จะให้เกิดขึ้นและมีความยั่งยืนตลอดชั่วชีวิตสมรส แต่ความปรารถนาหรือความต้องการของคู่สมรสและบิดามารดาอาจมีทั้งที่

เป็นจริงหรือเป็นที่พึงพอใจ และที่ไม่เป็นจริงหรือประสบความล้มเหลว สิ่งที่จะทอนให้เห็นถึง ส่วนที่บรรลุผลในชีวิตสมรส คือ การมีความสุข ความสำเร็จ ความมั่นคงของครอบครัว จึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินชีวิตครอบครัว ในทางตรงข้ามกับ ความล้มเหลวในชีวิตสมรส คือ การแยกกันอยู่ การหย่าร้าง การทอดทิ้งและปล่อยปละละเลย การเลิกร้าง ซึ่งถือเป็นครอบครัวแตกแยกหรือความเสื่อมสลายของครอบครัวที่สังคมไทยพึงหลีกเลี่ยง ดังนั้น ความมั่นคงของครอบครัว ก็คือ สภาวะที่สมาชิกครอบครัวสามารถดำรงชีวิตและดำเนินชีวิต ครอบครัวได้อย่างสมดุลและพึ่งพาตนเองได้ โดยได้รับหลักประกันด้านสิทธิและการตอบสนอง ต่อความจำเป็นขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิตมนุษย์ รวมถึงการทำหน้าที่ของครอบครัวต่อ สมาชิกครอบครัวและสังคม ทำให้ครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี และพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้และการปรับตัวให้เกิดสมดุลในการดำเนินชีวิต ครอบครัว

เพื่อการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวที่จะทำให้สมาชิกครอบครัวสามารถ ดำรงชีวิตและดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น มีสมดุลและพึ่งพาตนเองได้ จำเป็นต้องคำนึงถึง แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตครอบครัวให้เกิดความผาสุก เหนียวแน่นมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน บนพื้นฐานปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ครอบครัวมั่นคง และการมีคุณภาพชีวิตที่ดี ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงขอนำแนวทางแห่งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมากล่าวเพื่อให้ สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ด้วยเหตุผลที่ว่า ปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติของประชาชนในทุกระดับตั้งแต่ ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงรัฐ ทั้งในการพัฒนาบริหารประเทศในการดำเนินในทาง สายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัว ที่ดี พอสมควรต่อการมีผลกระทบใด ๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการ ต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้อง เสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจใน ทุกระดับให้มีสำนึกในคุณธรรมความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิต ด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญาและความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อ การรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี สารัตถะในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็น มรรควิถีของการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความไม่ประมาทในชีวิต ภัย และสภาพการเปลี่ยนแปลง ของสถานการณ์ทั้งหลาย โดยใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลางของการดำรงตนให้อยู่อย่าง พอดี พอเพียง พอเหมาะ ไม่ฟุ้งเฟ้ออย่างไร้ประโยชน์ ไม่ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ดำรงชีวิตอย่างมี สติสัมปชัญญะ มีวิจยญาณในการไตร่ตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผล ตามสภาพแวดล้อม ให้รู้จัก

แยกแยะสิ่งดี สิ่งไม่ดี สิ่งที่มีคุณ สิ่งที่ไม่มีคุณ ประโยชน์และมีใช้ประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริง และเสริมสร้างของคุณลักษณะภายในของการ “รู้จัก สามัคคี” บนพื้นฐานเมตตาธรรมแล้ว นำสู่การพัฒนาเชิงบูรณาการได้อย่างสมเหตุสมผล

2. พุทธจริยศาสตร์ว่าด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว ผลการวิจัยพบว่า พุทธจริยศาสตร์จึงเป็นเรื่องการกล่าวถึงแนวทางการกระทำความเป็นสากลของความดี ความชั่ว ด้วยเหตุผลที่ว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งกรรมวาทีที่มุ่งเน้นการกระทำของมนุษย์แต่ละคน บุคคลใดกระทำความดีไว้ ย่อมได้รับผลแห่งกรรมนั้น ทั้งหมดขึ้นอยู่กับ การกระทำของมนุษย์ โดยมนุษย์และเพื่อนมนุษย์ ไม่มีใครอยู่เหนือกรรมของตน พระพุทธศาสนาจึงปฏิเสธอำนาจเบี่ยงเบนที่เป็นผู้สร้างโลก และสรรพสิ่งในโลกและสามารถควบคุมกรรมของสัตว์ทั้งหลาย แต่พระพุทธศาสนาถือว่า มนุษย์แต่ละคนนี้สามารถเป็นผู้ควบคุมกรรมของตนเอง พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงวางแนวทางการประพฤติปฏิบัติที่เริ่มจากพื้นฐานทั่วไป สู่ชั้นกลาง และนำไปสู่ความดีสูงสุด (Summum Bonum) ไว้อย่างเป็นระบบและมนุษย์สามารถนำไปประพฤติ ปฏิบัติตามความเหมาะสมของแต่ละคน จึงกลายมาเป็นพุทธจริยศาสตร์ซึ่งแบ่งเป็น 3 ประเภท คือ 1) พุทธจริยศาสตร์ระดับพื้นฐานคือ ศีล 5 2) พุทธจริยศาสตร์ระดับกลางคือ กุศลกรรมบถ 10 และ 3) พุทธจริยศาสตร์ระดับสูงคือ อริยมรรคมีองค์ 8

3. การบูรณาการพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการค้าประกัน ความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค ผลการวิจัยพบว่า ครอบครัวไทยในสังคม หลังนวยุคเป็นครอบครัวที่ต้องขับเคลื่อนด้วยการมีชีวิตด้วยปัญญา (Living With Wisdom) อย่างแท้จริง เป็นครอบครัวที่ต้องนำหลักสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะในหลักพุทธจริยศาสตร์ และเงื่อนไขของความรู้ในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้อย่างมากในการดำเนินชีวิต ด้วยปัญญานววิถีของพลเมืองเน็ต ครอบครัวไทยหลังนวยุคต้องใช้สัมมาทิฐิในความเข้าใจใน กฎไตรลักษณ์ที่ว่า สรรพสิ่งมีสภาวะของการเปลี่ยนแปลง ไม่สามารถดำรงอยู่อย่างเดิม และไม่สามารถจะมีตัวตนอย่างแน่นอนตาย ความรู้และความเข้าใจในสัมมาทิฐิแห่งกฎไตรลักษณ์ใน เรื่องของการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกปัจจุบันนั้น สามารถนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ของบุคคลหรือการสร้างความมั่นคงของสถาบันครอบครัวไทยหลังนวยุคได้นั้น ต้องรู้เท่าทัน ความเปลี่ยนแปลง ใช้ปัญญามาวิเคราะห์ถึงผลกระทบ ประโยชน์แล้วนำไปใช้เสริมสร้างทัศนคติที่ เป็นบวกในการสร้างโอกาสเพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจและก้าวทันความล้ำสมัยทางสังคม และยิ่งกว่านั้น คือ การดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาท ปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีท่าทีในการตรึกตรองด้วยสัมมาสังกัปปะที่จะไม่หลงในวัตถุทาง กิเลสตามเหล่านั้นด้วยการนำ หลักกาลามสูตร 10 มาประยุกต์ใช้ ทั้งนี้ โลกเศรษฐกิจดิจิทัลที่ไหลบ่าผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ สร้างมิติใหม่ใหม่ให้ประชาคมมีวิถีแห่งพลเมืองเน็ตนั้น เป็นเสมือนการสร้างเศรษฐกิจแนวใหม่ แต่ผู้วิจัยยังมีมุมมองว่า ถึงอย่างไรก็ยังคงเป็นระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมอยู่ เพียงแต่มีพัฒนาการ ที่ใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยล้ำสุดและได้เทคโนโลยีสื่อสารไร้สาย Smartphone, Social media,

Big Data Analytics และ AI จึงมีขีดความสามารถอันทรงพลังพร้อมกันในช่วงปี 2025 - 2030 จนจะส่งผลให้รูปแบบของสื่อใหม่ในอนาคต ไม่ว่าจะเป็นการผลิตสื่อ (Production) การกระจายและส่งถึงผู้บริโภค (Distribution) และวิธีการบริโภคสื่อ (Viewing) จะมุ่งสู่แพลตฟอร์มอินเทอร์เน็ตแบบ realtime อย่างสมบูรณ์แบบ ซึ่งจะทำให้สื่อรูปแบบเดิมที่มีมาในอดีต (Traditional Media) ถูกทำลายไป โดยปรากฏการณ์ดังกล่าว นักอนาคตศาสตร์มักเรียกว่า “การทำลายอย่างสร้างสรรค์ (Creative Destruction)” กล่าวได้ว่า เศรษฐกิจแบบดิจิทัลนี้เป็นการแสดงออกของการค้าเสรีในระบบทุนนิยมอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ขึ้นชื่อว่าระบบทุนนิยมก็คือ ระบบที่นายทุนแสวงหาผลกำไรจากสังคม เมื่อสังคมบริโภคได้มีการเสพค่านิยมเชิงวัฒนธรรมการบริโภคแนวใหม่อันเป็นกระแสของโลกาภิวัตน์ กล่าวคือ เมื่อเห็นข้างขึ้นที่ไหน อย่างไร มักจะมีพฤติกรรมเลียนแบบตามข้างขึ้นในทำนองว่า เห็นข้างขึ้นแล้วขึ้นตามข้างขึ้นร้ายยิ่งกว่านั้น กระแสของสังคมบริโภคเกิดขึ้นที่ไหน อย่างไร ก็จะมีการพัดพาด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ สื่อต่าง ๆ ยิ่งปัจจุบัน มีอินเทอร์เน็ต การออนไลน์ต่าง ๆ กระทำได้อย่างรวดเร็ว จึงนำมาสู่กระแสโลกาภิวัตน์ ในทำนองที่ว่า ข้างตายทั้งตัว เอาใบไม้ปิดไม่มิด สิ่งเหล่านี้ได้ส่งผลกระทบต่อทุกองค์กร สถาบัน สังคม รวมทั้งครอบครัวไทยหลังนวยุคที่ได้เสพกระแสแห่งบริโภคนิยมนี้ด้วย จนเป็นเหตุทำให้สถานะทางครอบครัวสั่นคลอน แนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านี้ ผู้วิจัยมองว่า หากครอบครัวไทยหลังนวยุคได้น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ปฏิบัติก็สามารถก้าวข้ามสิ่งที่เป็นปัญหานั้นได้

จากอิทธิพลการเปลี่ยนแปลงของสังคมหลังนวยุคได้มีอิทธิพลส่งผลต่อความเครียดสำหรับบุคคลที่มีศักยภาพไม่พร้อมในการแข่งขันภายใต้ระบบทุนนิยมแบบดิจิทัล (Digital Capitalism) เพราะโดยธรรมชาติ การแข่งขันนั้นย่อมต้องการความเหนือกว่า แข็งแกร่งกว่า มีความพร้อมกว่าจึงสามารถเข้าโอกาสแห่งความต้องการนั้นได้มากกว่า กล่าวเฉพาะกลุ่มบุคคลหรือครอบครัวที่ได้รับผลกระทบนั้น บางครอบครัวยอมรับความพ่ายแพ้จากพิษของเศรษฐกิจแก้ปัญหาไม่ได้ หัวหน้าครอบครัวตัดสินใจยอมฆ่าสมาชิกของครอบครัวและฆ่าตัวเองตายตาม บางครอบครัวต้องหาที่พึ่งด้วยการเสพยาเสพติด เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ปัญหานี้สิ่งที่ควรนำพุทธจริยศาสตร์มาประยุกต์ใช้ควบคู่กับกระบวนการพัฒนาปัญญาอย่างสัมมาทิฐิและสัมมาสังกัปปะแล้วนั้น ก็คือ การนำหลักไตรสิกขาที่ว่าด้วยสมาธิ อันประกอบด้วย สัมมาวายามะ สัมมาสติ และ สัมมาสมาธิ ด้วยการนำสารัตถะมาประยุกต์ใช้ คือ การมีชีวิตอยู่อย่างไม่ขาดสติ การใช้สติอยู่เสมอในการครองชีวิต ดำรงตนอยู่ด้วยความไม่ประมาท มีความระมัดระวังตัวป้องกันไม่ให้เกิดไปเป็นเหยื่อที่มาควบคู่กับเทคโนโลยีสารสนเทศ การเข้าถึงกระบวนการของสติ (Mindfulness) ต้องควบคู่ด้วยสัมปชัญญะหรือปัญญาเพื่อจะทำให้เกิดความเข้าใจ มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามสภาพความเป็นจริง ไม่ตกอยู่ในอำนาจของความคิดที่ปรุงแต่งจนเกิดความเคยชิน และสั่งสมเพิ่มเรื่อย ๆ จนกลายเป็นค่านิยม ทศนคติ ทิฐิที่ ทำให้ยึดถือนิยมเชิดชู หากสติสัมปชัญญะคอยกำกับอยู่ทุกขณะจิต มีสติตามรู้ทันขณะปัจจุบัน ย่อมคลายวงจรแห่ง

อกุศลกรรมลงได้ ย่อมทำให้เห็นสภาพจิตนิสัยทั้งอารมณ์ที่ปรารถนาและไม่ปรารถนา ถ้าที่จะรับรู้รู้เผชิญสภาพที่เป็นจริงของตนเองตามที่มันไม่หลีกเลี่ยงไม่หลอกลวงตนเอง แล้วนำไปสู่แก้ปัญหาที่มากกระทบได้ เมื่อบุคคลหรือครอบครัวต่างร่วมคิด มีสติร่วมกัน แนวทางการแก้ปัญหาที่มีคุณค่า เป็นประโยชน์ก็สามารถเกิดได้ อย่างน้อยเป็นแนวทางการค้นพบตนเอง เลือกและยอมรับตนเอง พร้อมทั้งจะนำครอบครัวของสังคมหลังนวยุคด้วยแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อันเป็นมรรควิธีของการดำเนินชีวิตบนพื้นฐานความไม่ประมาทในชีวิต ภัยและสภาพการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ทั้งหลายโดยใช้หลักมัชฌิมาปฏิปทา ทางสายกลางของการดำรงตนให้อยู่อย่างพอดี พอเพียง พอเหมาะ ไม่พุ่มเพียวย่างไร้ประโยชน์ ไม่ยึดวัตถุเป็นที่ตั้ง ดำรงชีวิตอย่างมีสติสัมปชัญญะ มีวิจารณ์ญาณในการไตร่ตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผล ตามสภาพแวดล้อมรู้จักแยกแยะสิ่งดี สิ่งไม่ดี สิ่งที่มีคุณ สิ่งที่ไม่มีความ คุณประโยชน์และมิใช่ประโยชน์ ตามสภาพความเป็นจริงลักษณะอย่างนี้จะสามารถนำไปสู่การสร้าง ความมั่นคงของบุคคลและครอบครัวได้

ครอบครัวไทยหลังนวยุคจึงมุ่งสู่การพัฒนาด้วยแนวทางที่หลากหลายวิธีการทั้งที่มีรากฐานทางวิทยาศาสตร์และศาสนา มาบูรณาการร่วมกันเพื่อนำไปสู่การสร้างครอบครัวไทยให้มีความสุข ความอบอุ่น สุขภาวะที่ดี ปลอดภัยจากความเสี่ยงต่าง ๆ ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในท่ามกลางการไหลบ่าของระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมและสังคมดิจิทัล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาครอบครัวไทยให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี สืบเนื่องจากสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ผู้วิจัยมองว่า ในเบื้องต้น ทางเลือกและทางออกของคนในครอบครัวไทยหลังนวยุค ต้องไม่ออกนอกกลุ่มของครรลองครองธรรม ดำรงตนเป็นไปภายใต้ศีลธรรมซึ่งถือเป็นภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ไม่ประพฤติดินนอกจารีตประเพณีและศีลธรรมอันดี โดยเฉพาะหัวหน้าครอบครัวไม่ควรประพฤติผิดใจคู่ครอง และ/หรือการพึ่งพาเครื่องตี๋มของมีนเมา เป็นต้น ในความจริง ปัญหาเบื้องต้นของครอบครัว สมาชิกควรนำพุทธจริยศาสตร์ขั้นพื้นฐาน คือ ศีล 5 มาเป็นแนวทางในการกำกับ ผู้วิจัยเชื่อว่า จะไม่ทำให้ปัญหาครอบครัวเกิดความร้ายแรงขึ้น นอกจากหลักพุทธจริยศาสตร์เบื้องต้น คือ ศีล 5 นั้นแล้ว สมาชิกของครอบครัวไทยสามารถนำแนวทางการประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงทั้งในระดับบุคคลและครอบครัว ผู้นำไปประยุกต์ใช้ต้องสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและร่วมกันประเมิน (เพื่อไม่เป็นการอคติเข้าข้างตัวเอง) ว่ามีความก้าวหน้าในการปรับตัวเข้าสู่วิถีชีวิตพอเพียงมากน้อยเพียงใด ผู้วิจัยเห็นว่า แม้ภัยคุกคามที่เกิดขึ้นจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยมในยุคบริโภคนิยมและสังคมดิจิทัลจะทำให้พลิกผันเปลี่ยนแปลงมากประการใด หากครอบครัวไทยหลังนวยุค ดำรงตนตามแนวศีลธรรมด้วยหลักพุทธจริยศาสตร์และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแล้ว ก็สามารถที่จะค้ำประกันความมั่นคงให้กับครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุคนั้นได้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนยุค โดยเฉพาะหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นที่ชัดเจนว่า ความสำเร็จของครอบครัวจะมุ่งถึงความมั่นคงในชีวิตสมรส ความเป็นปึกแผ่นในครอบครัว ความสัมพันธ์ที่ดีภายในครอบครัวด้วยการมีความรัก ความผูกพัน ความราบรื่น ความก้าวหน้าและพัฒนาไปในทางสร้างสรรค์ มีความสงบสุข และมีคุณภาพชีวิตที่ดี เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ เหล่านี้ล้วนเป็นสิ่งที่ทำให้สมาชิกครอบครัวหลังนยุคมีความมุ่งมั่นในการสร้างความเป็นครอบครัวร่วมกัน แสดงออกถึงความรักการเอาใจใส่และเอื้ออาทรต่อกัน มีการยอมรับและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารระหว่างกัน การทำบทบาทและหน้าที่ของตนเองด้วยความรับผิดชอบและเกื้อกูลระหว่างกันและการแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งของครอบครัวโดยไม่ใช้ความรุนแรง นอกจากนี้ ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างภูมิคุ้มกันแก่สมาชิกในครอบครัว ซึ่งควรเข้าถึงการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ และสามารถนำข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันและพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปริยัติกิจวิธาน (ไพสิทธ์ ศรีรอด) เรื่อง การประยุกต์ใช้พุทธญาณวิทยาของหลักกาลามสูตรในสังคมไทยหลังนยุค ผลการวิจัยพบว่า กาลามสูตรเป็นวิธีการวางท่าทีที่พระพุทธเจ้าทรงแนะนำให้ชาวกาลามชนรู้จักใช้สติปัญญาในการรับฟังเรื่อง ราวต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามา แล้วนำมาพิจารณาถึงเนื้อหาของเรื่องราว นั้น ๆ ว่า มีความสมเหตุสมผลมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งจะรับฟังด้วยใจที่เป็นกลาง มิให้ใ้ข้อคติในการรับฟัง และไม่ด่วนตัดสินใจ เชื่อจนกว่าจะได้พิจารณาไตร่ตรองรอบด้านแล้วว่าดีหรือไม่ดีอย่างไร จึงค่อยตัดสินใจเชื่อ ต้องใช้พลัง 3 ประการ คือ พลังของความเชื่อ พลังของความรู้ และพลังของเหตุผล พลัง 3 ประการนี้นำไปสู่พลังของสังคมหลังนยุค ช่วยให้มีมนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดี ที่พึงประสงค์อันเหมาะสมกับยุคสมัยที่รวมเอาพลังต่าง ๆ ในสังคม มาขับเคลื่อนสังคมหลังนยุคให้แผ่กระจายออกไปทุกทิศทุกทาง เรียกเป็นโมเดลว่า BKR (พระครูปริยัติกิจวิธาน (ไพสิทธ์ ศรีรอด), 2561)

2. พุทธจริยศาสตร์ว่าด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว การทำให้ครอบครัวสามารถดูแลเอาใจใส่ สร้างความปึกแผ่นได้นั้นจำเป็นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานคุณธรรม จริยธรรม และศีลธรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระวรวรรษ ธมมทินโน (มีกุล) เรื่อง วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักพุทธธรรม ผลการวิจัยพบว่า ในพุทธธรรมนั้นมีหลักธรรมหลายข้อว่าด้วยการส่งเสริมเพื่อให้ครอบครัวนั้นได้เกิดความมั่นคง ในเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ยกหลักสังคหวัตถุ 4 ด้วยบริบทอื่น ถ้าครอบครัวรู้จักการให้ทานแบ่งปันเสียสละ มีการพูดจาด้วยการสื่อสารที่ดี ทำหน้าที่ในกิจประพฤตินั้นให้เป็นผลประโยชน์ร่วมกัน ด้วยการสร้างความสัมพันธ์ที่มีความเมตตาต่อกัน ก็สามารถทำให้สมาชิกสร้างความรัก ความอบอุ่นในครอบครัวให้มีความสุขได้ (พระวรวรรษ ธมมทินโน (มีกุล), 2562) อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับ

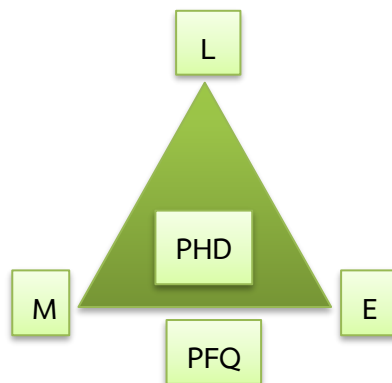
ผลการวิจัยของแม่ชีวงเพชร คงจันทร์ เรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ ผลการวิจัยพบว่า หลักการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวตามแนวพระพุทธศาสนามี 2 หลักการ คือ 1) หลักการปฏิบัติตนตามแนวอริยมรรคมีองค์ 8 2) หลักการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยการสร้างภูมิคุ้มกันภายในมีพระไตรลักษณ์เป็นอารมณ์ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา และภูมิคุ้มกันภายนอก คือ การปฏิบัติตามหลักทศ 6 ผลที่ได้รับจากหลักการดังกล่าวมานี้มี 3 อย่างคือ 1) ได้รับประโยชน์ในโลกนี้ คือ ก่อเกิดความเสมอภาคทางสังคม ทางเศรษฐกิจ และทางการศึกษา ก่อเกิดความปรองดองในครอบครัว และความผาสุกในการครองเรือน 2) ได้รับประโยชน์โลกหน้า 3) ได้รับประโยชน์สูงสุดคือ พระนิพพาน รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัว (แม่ชีวงเพชร คงจันทร์, 2559)

3. การบูรณาการพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการค้าประกันความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค ทำให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานครอบครัวมั่นคง แม้จะเป็นไปในท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอกที่เป็นสิ่งคุกคามบั่นทอนครอบครัวให้เกิดความสั่นคลอนอยู่ตลอดเวลา แต่หลักพุทธจริยศาสตร์และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นภูมิคุ้มกันความเสี่ยงที่เกิดขึ้นได้ หลักการทั้งสองนั้นได้ทำให้ครอบครัวสามารถป้องกันภาวะความเสี่ยง ครอบครัวสามารถแยกแยะ สามารถจัดการปัญหา ทำให้ไม่ต้องเกิดปัญหาหรือตกอยู่ในภาวะความเสี่ยงได้อย่างเหมาะสม สามารถเป็นเกราะคุ้มกันความภาวะความเสี่ยงต่าง ๆ ได้ และเกิดความมั่นคง เพราะเป็นการปลูกฝังจากความคิดให้เกิดปัญญาแล้วจึงระเบิดออกมา อีกทั้งได้สร้างคุ้มกันทั้งความรู้และคุณธรรม จึงเป็นการดำเนินชีวิตด้วยปัญญา หลักการทั้งสองนั้นได้นำมาสู่การสร้างบรรยากาศครอบครัวที่สร้างให้สมาชิกเกิดความรู้สึกรอบอุ่น ปลอดภัยและมีความไว้วางใจต่อบุคคลในครอบครัว การยอมรับความแตกต่างซึ่งกันและกันและครอบครัวมีหลักคุณธรรม มีการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ความไว้วางใจ เชื่อใจ ความผูกพัน การสนับสนุนช่วยเหลือของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ (ชัยยงค์ สืบกระพันธ์) เรื่อง บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยสังคมปัจจุบัน สามารถทำได้โดยนำหลักพุทธจริยศาสตร์ระดับต้นมาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลทั่วไป ได้แก่ นิสิต นักศึกษา ครู อาจารย์ ข้าราชการ นักธุรกิจ และนักการเมือง นำหลักพุทธจริยศาสตร์ระดับกลางมาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มผู้ปฏิบัติธรรม ได้แก่ แม่ชี และอุบาสก อุบาสิกา และนำหลักพุทธจริยศาสตร์ระดับสูง มาบูรณาการกับการดำเนินชีวิตของกลุ่มบรรพชิต ได้แก่ พระภิกษุ และสามเณร และองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน ได้แก่ “FEE Model” FEE Model เป็นหลักการที่เกิดจากการบูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ให้สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตของคนไทยสังคมปัจจุบันในทุกกลุ่มอาชีพ (พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคุณ (ชัยยงค์ สืบกระพันธ์), 2555) อีกทั้ง

สอดคล้องกับผลการวิจัยของพระครูพิพัฒน์กิตติสุนทร (สมศักดิ์ หนูดุก) เรื่อง การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างพลังชุมชนให้เข้มแข็งในอำเภอนาหว้า จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า การใช้หลักพุทธปรัชญาในฐานะเป็นเครื่องมือของปรัชญาหลังนวยุคในการสร้างความเข้าใจและสร้างศาสนสัมพันธ์ในชุมชนเป็นการเตรียมตัวเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งและความเป็นปึกแผ่นได้ทั้งในระดับปัจเจกและประชาคม กลายเป็นองค์ประกอบที่ลงตัวในการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชน (พระครูพิพัฒน์กิตติสุนทร (สมศักดิ์ หนูดุก), 2559)

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 :การค้ำประกันความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค

จากภาพข้างต้น ผู้วิจัยได้ตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่จากการทำวิจัย เรื่อง การบูรณาการพุทธจริยศาสตร์และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการค้ำประกันความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุค จึงได้ตกผลึกเป็นองค์ความรู้ใหม่ คือ $PFQ = MEL \rightarrow PHD$ โดยมีคำอธิบาย ดังนี้

PFQ = Postmodern Family Quality คุณภาพครอบครัวหลังนวยุค มีเป้าหมายเพื่อให้สมาชิกครอบครัวสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น มีสมดุลและพึ่งพาตนเองได้ มีการใช้ชีวิตครอบครัวให้เกิดความผาสุก เหนียวแน่นมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนและสันติสุข

MEL เป็นอักษรย่อที่มาจากคำว่า M = Morality, E= Economic moderation, L= Learning มีคำอธิบาย ดังนี้

M = Morality ศีลธรรม สมาชิกของครอบครัวต้งมั่นในหลักศีลธรรม จะทำให้เกิดภูมิคุ้มกันในตัวสมาชิกครอบครัวที่ดี แล้วจะทำให้ครอบครัวมีความสุข เพราะสันติสุขเกิดขึ้นด้วยศีลธรรม

E = Economic Moderation การรู้จักการประมาณตนทางเศรษฐกิจ พิจารณาให้เห็นสิ่งที่เป็นคุณค่าแท้ คุณค่าเทียม ดำรงตนในการบริโภคให้เหมาะสมกับฐานะของตนเอง

L = Learning ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ในท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ ได้มีการเปลี่ยนแปลงทุกสิ่ง ภูมิปัญญาความรู้เดิมที่เคยศึกษาเล่าเรียนอาจจะไม่เหมาะสมกับยุคสมัย จึงจำเป็นต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Long Life Education)

PHD = Peaceful Happiness And Dialogue สันติสุขและสมานเสวนา สมาชิกในครอบครัวอยู่ร่วมกันด้วยความสันติสุข มีความสมานเสวนากลมเกลียว ไม่มีความอิจฉาริษยาอันเป็นสาเหตุนำไปสู่ความขัดแย้ง เปิดใจยอมรับความมีเหตุมีผลของทุกคน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากวัตถุประสงค์การวิจัยดังกล่าว สามารถสรุปได้ว่า ความมั่นคงของครอบครัวคือ การทำให้สมาชิกสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างราบรื่น พึ่งพาตนเอง มีความผาสุก มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนได้นั้น ควรนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพราะใช้ทางสายกลางของการรู้จักความพอประมาณ ความมีเหตุผล และมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี การดำรงตนให้อยู่อย่างพอดี มีวิจรรย์ญาณในการไตร่ตรองอย่างเป็นเหตุเป็นผล ด้วยเหตุนี้ พุทธจริยศาสตร์จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะนำมาสร้างความเข้าใจในหลักการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เมื่อได้นำทั้งปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและหลักพุทธจริยศาสตร์มาบูรณาการเพื่อการสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยในสังคมหลังนวยุคจึงเป็นครอบครัวที่ต้องขับเคลื่อนด้วยการมีชีวิตด้วยปัญญาอย่างแท้จริงด้วยกระบวนการรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง ดำรงตนอยู่ในความไม่ประมาทปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ มีภูมิคุ้มกันให้กับสมาชิกในครอบครัวไม่ให้ลุ่มหลงในวัตถุนิยมในสังคมบริโภคนิยม เมื่อเป็นเช่นนี้ คุณภาพครอบครัวหลังนวยุค จะเกิดขึ้นได้ต้องตั้งอยู่บนเหตุของความมีศีลธรรม การรู้จักประมาณตนในการบริโภค และตื่นรู้ต่อความเปลี่ยนแปลงแล้วหันหน้าเจรจาพูดคุยด้วยความเป็นสันติสุข

เอกสารอ้างอิง

จิตตินันท์ เดชะคุปต์ และคณะ. (2553). การศึกษาและพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างหลักประกันความมั่นคงของครอบครัวไทย. ใน รายงานการวิจัย. ศูนย์วิจัยและพัฒนาครอบครัวไทย มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

- พระครูปริยัติกิจวิธาน (ไพสิทธิ์ ศรีรอด). (2561). การประยุกต์ใช้พุทธญาณวิทยาของหลักกาลามสูตรในสังคมไทยหลังนวยุค. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา. มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- พระครูปลัดสุวัฒนเมธาคคุณ (ชัยยันต์ สืบกระพันธ์). (2555). บูรณาการหลักพุทธจริยศาสตร์ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมปัจจุบัน. ใน ดุษฎีนิพนธ์ศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสนศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระครูพิพัฒน์กิตติสุนทร (สมศักดิ์ หนูดุก). (2559). การประยุกต์ใช้พุทธปรัชญาและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสร้างพลังชุมชนให้เข้มแข็งในอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา . มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2548). เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- พระวรวรรษ ธมมทินโน (มีกุล). (2562). วิธีการแก้ปัญหาความขัดแย้งในครอบครัวตามหลักพุทธธรรม. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เล่มที่ 11. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- แม่ชีวงเพชร คงจันทร์. (2559). รูปแบบการเสริมสร้างความมั่นคงของครอบครัวไทยเชิงพุทธบูรณาการ. ใน ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สถาบันการศึกษาทางไกล กศน. (2560). ปัญหาชีวิตครอบครัวและแนวทางแก้ไข. เรียกใช้เมื่อ 20 ธันวาคม 2560 จาก <http://nefe.nfe.go.th/elearning/courses/51/page213.htm>
- สมบุรณ์ บุญโท. (2553). ปรัชญากระบวนการตรรกะกับการพัฒนามนุษย์ สังคมและธรรมชาติสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร: สอนโลก - สอนธรรม สำนักพิมพ์.
- สุกัญญา สดบรรทัด. (2561). วิถีแห่งพลเมืองเน็ต. เรียกใช้เมื่อ 10 สิงหาคม 2561 จาก www.royin.go.th/?p=17920